

OBSAH

Předmluva	13
Úvod	15
1. Předmět bezpečnostní techniky a požární ochrany	15
2. Ochrana při práci a bezpečnostní technika v SSSR	15
3. Vlastenecká věda v boji za bezpečné a zdravé pracovní podmínky	18
4. Úkoly bezpečnostní techniky a požární ochrany v chemickém průmyslu	20

Oddíl I.

OBECNÉ OTÁZKY BEZPEČNOSTNÍ A PROTIPOŽÁRNÍ TECHNIKY

I. Základní zákonné podklady ochrany při práci a bezpečnostní techniky	23
5. Zákony na ochranu při práci, o bezpečnostní technice a požární ochraně	23
6. Zákonodárství požární ochrany	24
7. Orgány ochrany při práci a orgány bezpečnostní techniky	25
8. Technická inspekce ústředního výboru odborového svazu	25
9. Komise ochrany bezpečnosti práce a veřejná inspekce	26
10. Státní zdravotní inspekce	26
11. Inspekce kotelního dozoru	27
12. Báňská technická inspekce	27
13. Orgány bezpečnostní techniky a podnikového zdravotnictví při ministerstvu chemického průmyslu	28
14. Orgány požární ochrany	28
II. Studium příčin úrazů, nemocí z povolání, otrav a požárů v chemickém průmyslu	29
15. Obecné údaje	29
16. Studium příčin úrazů	29
17. Registrace a evidence úrazů a nemocí z povolání	29
18. Znaky průmyslových úrazů	30
19. Methody studia úrazovosti	31
20. Studium požárů a metody jejich evidence	34
III. Organisační opatření bezpečnostní techniky v chemickém průmyslu	34
21. Normy, nařízení a předpisy bezpečnostní techniky a jejich do- držování	35
22. Správná organisace práce a pracoviště	36
23. Vyšetřování příčin úrazů a stíhání vinníků	37
24. Školení dělníků a inženýrskotechnických kádrů	37

Oddíl II.

BEZPEČNÉ PRACOVNÍ PODMÍNKY

IV. Klimatické poměry	40
25. Vliv klimatických poměrů	40
26. Tepelné záření	41

27. Skutečná a ekvivalentní teplota	41
28. Podmínky pro vytvoření bezpečného klimatu	43
V. Hluk a otřesy	46
29. Obecné údaje	46
30. Prostředky boje proti hluku a otřesům při stavebních projektech	48
31. Prostředky boje proti hluku a otřesům při stavbě a provozu strojů	49
32. Individuální pomůcky proti hluku a otřesům	50
33. Methody rozboru a měření hluku a otřesů	51
VI. Opatření proti otravám výparů a plynů	53
34. Pojem jedovatosti látek a otrav všeobecně	53
35. Klasifikace průmyslových jedů	55
36. Nejnebezpečnější látky a jejich účinky pro organismus	56
37. Účinky chemických látek a cesty, jimiž vnikají do organismu	59
38. Určování základních toxických vlastností nově vyráběných látek	61
39. Mezní přípustné koncentrace látek ve vzduchu a jak je určujeme	61
40. Rozbor vzduchu	63
41. Všeobecná opatření k odstranění průmyslových otrav	66
VII. Průmyslový prach a prostředky proti němu	67
42. Všeobecné údaje	67
43. Opatření proti prachu	70
44. Methody výzkumu průmyslového prachu	72
VIII. Popáleniny a jejich zábrana	73
45. Všeobecné údaje	73
46. Prostředky, jimiž zabraňujeme popáleninám	74
47. První pomoc	75
IX. Hořlavost a výbušnost plynů, výparů a prachu a obecné prostředky boje proti výbuchům a požárům	76
48. Hoření	77
49. Výbuch	77
50. Úkaz výbuchu	82
51. O mechanismu výbušných pochodů	84
52. Koncentrační meze výbuchu	86
53. Teplota a tlak při výbuchu	91
54. Klasifikace plynů, par a prachu podle jejich hořlavosti a výbušnosti	92
55. Opatření k zábraně výbuchů prachu, plynů a par	93
56. Zdroje podnětů a prostředky proti nim	98
57. Vznícení způsobené elektrickým zařízením	101
58. Statická elektřina	102
59. Náhrada hořlavých rozpouštědel méně hořlavými nebo nehořlavými	109
60. Zábrana ohně a výbuchu požárními a výbuchovými přehradami	111
61. Zamezení ničivého účinku výbuchu	114

Oddíl III.

BEZPEČNOSTNÍ A POŽÁRNÍ OCHRANA PŘI PROJEKTOVÁNÍ CHEMICKÝCH TOVÁREN

X. Klasifikace továren, stavebních hmot a konstrukcí	117
62. Zdravotní klasifikace	117
63. Klasifikace požární ochrany	118

64. Nová klasifikace továren	119
65. Klasifikace materiálu a konstrukčních stavebních prvků podle stupně jejich ohnivzdornosti	121
66. Klasifikace stavebního materiálu a konstrukcí podle norem z roku 1950	123
XI. Nároky na generální plán výstavby podniku	126
67. Výběr pozemků	126
68. Rozdělení na pásma	127
69. Vzájemně bezpečné rozmístění objektů	128
70. Bezpečné vzdálenosti mezi továrními budovami	130
71. Bezpečné vzdálenosti od plynojemů	130
72. Bezpečné vzdálenosti od skladišť	130
XII. Boj se znečišťováním ovzduší a půdy	131
73. Zdroje znečišťování ovzduší	131
74. Boj proti znečišťování vzduchu výparů a plynů	132
75. Boj se znečišťováním vzduchu prachem	133
76. Opatření proti znečišťování půdy	135
XIII. Bezpečné uspořádání továrního obvodu a budov	136
77. Uspořádání továrního obvodu	136
78. Uspořádání budov	137
79. Objem a výška budovy. Požární zdi	139
80. Východy a schodiště	140
81. Uspořádání podlah	141
XIV. Osvětlení	142
82. Obecné údaje	142
83. Základní pojmy, veličiny a jednotky osvětlení	143
84. Přírozené osvětlení	144
85. Umělé osvětlení	145
86. Volba normálních svítidel	147
87. Svítidla bezpečná před výbuchem	149
88. Měření osvětlení	151
XV. Zásobování vodou a kanalisace	152
89. Jakost vody	152
90. Normy zásobování vodou pro technické a zdravotní účely	153
91. Zařízení vodovodu	153
92. Normy zásobování vodou pro požární ochranu	154
93. Zdravotní požadavky na vypouštění odpadní vody	155
94. Systémy čištění kanalizačních vod	156
95. Methody čištění kanalizačních vod	157
96. Opatření proti výbuchům a otrávám v kanalisaci	158
XVI. Větrání a vytápění jako způsoby ozdravení pracovních podmínek	160
97. Úkoly větrání v boji s otrávami a nemocemi z povolání	160
98. Soustavy větrání	161
99. Přírozené větrání	164
100. Umělé větrání	167
101. Kontrolní rozpočet umělého větrání podle mezních přípustných norem pro jedovaté látky	169
102. Boj s nadměrnou teplotou	172
103. Větrání dílen, v nichž je nebezpečí výbuchu	177
104. Systémy vytápění	180
105. Methodika a kontrola účinnosti větrání a vytápění	181

XVII. Pomocné místnosti v továrnách	184
106. Společenské místnosti	184
107. Šatny	185
108. Sprchy. Sprcha kombinovaná se dvěma šatnami a umývárnou	186
109. Správní a kancelářské místnosti	187
XVIII. Bezpečná organizace skladišť a předpisy pro úschovu nebezpečných látek	187
110. Všeobecné údaje	187
111. Klasifikace látek, které smíme společně skladovat	190
112. Skladování snadnovznětlivých a hořlavých látek	191
113. Prostředky boje proti nebezpečím ve skladištích lehkou vznětlivých a hořlavých kapalin	193
114. Skladiště kyselin	194
115. Skladiště karbidu vápenatého	195
116. Skladiště kovového sodíku (draslíku)	196
117. Skladiště lahví se stlačenými, kapalnými a rozpuštěnými plyny	196
118. Skladiště fosforu	197
119. Skladiště dusičnanu amonného	197
120. Skladiště uhlí	198
121. Skladiště rašeliny	200
122. Ničení nepoužitelných jedovatých látek ve skladišti	201

Oddíl IV.

TECHNOLOGICKÁ ZAŘÍZENÍ A CHEMICKÉ VÝROBNÍ POCHODY

XIX. Všeobecná opatření bezpečnostní techniky, průmyslového zdravotnictví a požární ochrany	202
123. Rozbor nejdůležitějších chemických výrob s hlediska bezpečnosti	202
124. Dálkové řízení a automatisace	202
125. Blokování a automatická regulace některých nebezpečných výrob	208
126. Mechanisace obtížných a nebezpečných výrob	214
127. Práce za sníženého tlaku	216
128. Neprodyšné utěsnění	217
129. Ochranná a preventivní opatření	221
130. Zajištění zvýšené ochrany	222
131. Zamezení pustošivých účinků a šíření jejich následků	223
132. Korose a bezpečnost	225
133. Pevnost strojů a přístrojů	230
XX. Přemístování materiálu	238
134. Zdvíhání, přelévání a doprava kyselin a jiných nebezpečných kapalin	238
135. Kontrola hladiny a spotřeby kapaliny	241
136. Třídění, balení a doprava prašných látek	243
XXI. Pece. Tepelné pochody a přístroje	246
137. Typy a klasifikace pecí	246
138. Popis pecí a jejich bezpečnost	248
139. Zahřívání stěnou	254
XXII. Tavení, sušení, vypařování, destilace a rektifikace	258
140. Tavení a tavicí pece	258
141. Sušení a sušárny	260
142. Odparky, destilační a rektifikační přístroje	262

XXIII. Krystalace a filtrace	264
143. Krystalace a krystalátory	264
144. Filtrace a filtrační přístroje	266
145. Odstředivky	267
XXIV. Mechanické pochody a přístroje	273
146. Rozmělňovače, drtiče a mlýny	273
147. Míchání a mísiče	278
148. Přístroje pro mechanické zpracování chemických materiálů	280
XXV. Plynové generátory, plynojemy a acetylenové generátory	285
149. Plynové generátory	285
150. Plynojemy	289
151. Acetylenové vyvíječe	291
XXVI. Stroje pro stlačování a doprava plynů	295
152. Vzduchové kompresory	295
153. Kompresory a dmyhadla pro hořlavé plyny	301
154. Čpavkové chladičí kompresory	301
155. Kyslíkové kompresory	302
XXVII. Zachycování plynů a par methodami kondensace, absorpce a adsorpce pro technické účely	303
156. Kondenzační metoda	304
157. Absorpční metoda	304
158. Adsorpční metoda	305
XXVIII. Nepřenosné tlakové přístroje a tlakové nádoby	306
159. Obecné údaje	306
160. Klasifikace a konstrukce tlakových nádob	306
161. Zkoušení nádob	313
162. Kontrolní a ochranná zařízení	316
XXIX. Přenosné tlakové nádoby pracující pod tlakem	319
163. Ocelové tlakové láhve	319
164. Cisterny a sudy na plyny	326
165. Tanky na kyslík	329

Oddíl V.

STANDARDNÍ TECHNOLOGICKÉ POCHODY

XXX. Katalytické pochody	331
166. Obecné údaje	331
167. Katalytická hydrogenace	332
168. Katalytická redukce a oxydace	334
XXXI. Dělení plynných směsí hlubokým ochlazením	335
169. Výroba dusíku a kyslíku ze vzduchu	335
170. Ochlazování koksového plynu a jiných hořlavých plynů	336
171. Turbokompresory	337
XXXII. Elektrochemické pochody	337
172. Doprava soli	337
173. Čištění solanky	338
174. Elektrolysa	339
XXXIII. Nitrace	343
175. Míšení kyselin	344
176. Nitrátory	344
177. Boj proti nebezpečí při nitracích	345

XXXIV. Polymerace	347
178. Polymerace divinylu	347
179. Polymerace vinylových sloučenin	348
180. Úschova vinylových derivátů	349
XXXV. Chlorování	349
181. Produkty chlorování	349
182. Vliv skupenství a korose	350
183. Bezpečnostní opatření při chlorování	350

Oddíl VI.

POMOCNÁ ZAŘÍZENÍ

XXXVI. Bezpečnostní technika a požární ochrana u elektrického zařízení	352
184. Příčiny úrazů a požárů způsobených elektrinou	352
185. Klasifikace elektrických zařízení	354
186. Elektrická zařízení zabezpečená proti výbuchu	355
187. Obecné ochranné prostředky proti účinkům elektriny	359
188. Bezpečnost speciálního elektrického zařízení	365
189. Ochranné prostředky při pracích na elektrických zařízeních	369
190. Ochrana před bouřkami	370
XXXVII. Parní kotle, stroje a turbíny, výbušné motory a transmise	374
191. Parní kotle, přehříváče páry a ekonomiséry	377
192. Parní stroje, turbíny a výbušné motory	379
193. Transmise	381
XXXVIII. Zvedací a transportní zařízení a doprava nebezpečných nákladů	383
194. Ruční doprava	383
195. Mechanické prostředky	384
196. Mechanisace namáhavých a nebezpečných prací při nakládání a vykládání	385
197. Jeřáby a mechanická zdvihadla	387
198. Předpisy pro nejdůležitější součásti na zdvihání nákladů	389
199. Doprava nebezpečných nákladů	390
XXXIX. Obrábění kovů, dřeva a stavebně montážní práce	391
200. Obrábění kovů za studena	391
201. Zpracování kovů za horka	394
202. Zpracování dřeva	396
203. Svařování	397
204. Stavební montáže a opravy	400
XL. Laboratoře	403
205. Pracovní řád	403
206. Klasifikace laboratoří a jejich organizace	403
207. Ohřívání a úschova nebezpečných kapalin	404

Oddíl VII.

**ZVLÁŠTNÍ POŽÁRNÍ OPATŘENÍ, ORGANISACE ZÁCHRANNÝCH PRACÍ
A OCHRANY PŘED PLYNY**

XLI. Zvláštní opatření a prostředky k hašení ohně	405
208. Všeobecné otázky	405
209. Tuhé látky	407
210. Plyny a páry	408
211. Tekuté hasicí látky	409

212. Pěnové látky	410
213. Hašení systémem sprchovým a systémem záplavovým	416
214. Volba způsobu hašení	418
215. Požární poplašná signalisace	420
XLII. Protiplýnové záchranné stanice	422
216. Funkce protiplýnových záchranných stanic a služeb	422
217. Organizace protiplýnové záchranné služby	423
218. Přístroje pro umělé ožívování	424
XLIII. Ochranné pomůcky	425
219. Filtrační plynové masky	425
220. Isolační plynové masky	427
221. Úschova, oprava a kontrola plynových masek	428
222. Pracovní oděv	430
223. Vydávání, úschova, praní, oprava a desinfekce pracovního oděvu	431
224. Ochranné brýle	433
Přílohy. Organizace bezpečnosti při práci v ČSR (ing. V. Štolc)	435
Literatura	485
Věcný rejstřík	487